

Zbiornicze WNIOSKI kuratorów oświaty z kontroli
pn. „Organizacja kształcenia i wsparcia dla uczniów objętych kształceniem
specjalnym w szkołach specjalnych”
przeprowadzonej w roku szkolnym 2021/2022

Zestawienie zbiorcze jakościowe i ilościowe w arkuszu zbiorczym kontroli przygotowano na podstawie zbiorczych informacji przekazanych do MEiN przez 16 kuratorów oświaty.

Decyzję o liczbie publicznych i niepublicznych szkół specjalnych objętych kontrolą podejmował organ nadzoru pedagogicznego biorąc pod uwagę, że kontrolę należy przeprowadzić w każdym typie szkoły specjalnej.

1. Wnioski organu nadzoru pedagogicznego wynikające z analizy wyników kontroli (najczęściej):

Większość szkół i placówek specjalnych organizuje kształcenie i wsparcie dla uczniów objętych kształceniem specjalnym **zgodnie** z przepisami prawa oświatowego.

Najczęściej:

- 1) w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych prawidłowo określono zakres i sposób dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych uczniów, formy i okres udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wymiar godzin tych zajęć oraz zakres współpracy nauczycieli i specjalistów;
- 2) zespoły nauczycieli i specjalistów co najmniej dwa razy w roku szkolnym dokonywały okresowych wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów oraz w miarę potrzeb modyfikowały indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczny;
- 3) zapewniono realizację zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego oraz warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne odpowiednie ze względu na potrzeby rozwojowe i możliwości psychofizyczne uczniów;
- 4) w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych uwzględniono zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniami, działania wspierające rodziców uczniów, zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne lub socjoterapeutyczne oraz zajęcia prowadzone indywidualnie z uczniem lub w grupie do 5 uczniów (zgodnie z zaleceniami);
- 5) indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne były opracowywane przez zespoły nauczycieli i specjalistów, które spotykały się nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym. W miarę potrzeb zespoły dokonywały modyfikacji ww. programów;
- 6) wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania uczniów uwzględniały indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne, mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów, zakres i charakter wsparcia ze strony

nauczycieli i specjalistów, przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów;

- 7) w szkołach specjalnych zatrudniano dodatkowo pomoc nauczyciela w celu wspierania uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym lub z autyzmem (w tym zespołem Aspergera) lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- 8) inicjatorami udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej byli głównie nauczyciele, wychowawcy lub specjaliści. Uczniowie najczęściej uczestniczyli w zajęciach logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęciach o charakterze terapeutycznym. Liczba uczniów na ww. zajęciach była w zdecydowanej większości zgodna z obowiązującymi przepisami.

Część kontrolowanych szkół specjalnych organizuje kształcenie i wsparcie dla uczniów objętych kształceniem specjalnym **niezgodnie** z przepisami prawa oświatowego.

Najczęściej wydane **zalecenia** dotyczyły:

- 1) nieuczestniczenia przez wszystkich nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem w opracowywaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych i dokonywaniu wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów;
- 2) nieuwzględniania w wielospecjalistycznych ocenach poziomu funkcjonowania uczniów przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu;
- 3) nieokreślenia w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych działań wspierających rodziców uczniów oraz, w zależności od potrzeb, zakresu współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami oraz podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży;
- 4) nieprzestrzegania terminów sporządzania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych;
- 5) nieprzekazywania rodzicom kopii wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów oraz indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych;
- 6) niezapewniania uczniom zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, w szczególności zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych, socjoterapeutycznych;
- 7) przekraczania liczby uczniów z niepełnosprawnościami w oddziałach specjalnych.

Ponadto, doskonalenie organizacji kształcenia i wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym w szkołach specjalnych **wymaga:**

- 1) sporządzania arkuszy organizacji szkół specjalnych z uwzględnieniem liczby godzin zajęć edukacyjnych i opiekuńczych, zajęć rewalidacyjnych, zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia, realizowanych w szczególności przez specjalistów (np. pedagoga, psychologa, logopedę) oraz innych nauczycieli;
- 2) określania w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych form i okresu udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiaru godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane;
- 3) opracowywania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia z uwzględnieniem pełnych informacji o uczniach oraz dostosowania zakresu wsparcia i form pomocy do zindywidualizowanych potrzeb uczniów i rodziców;
- 4) pełniejszego określania przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym wskazywania barier i ograniczeń utrudniających uczestnictwo w życiu szkoły.

2. Działania planowane przez organ nadzoru pedagogicznego w związku z wynikami kontroli (najczęściej):

- 1) wskazane jest organizowanie współdziałania placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych i bibliotek pedagogicznych z dyrektorami szkół specjalnych w obszarze doskonalenia zawodowego nauczycieli tych szkół, w zakresie zgodności z przepisami prawa organizacji kształcenia specjalnego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 2) podczas spotkań z dyrektorami szkół specjalnych należy omówić wyniki kontroli planowych odpowiednio do typu jednostek oświatowych, w których były przeprowadzane. W szczególności dotyczy to opracowywania wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów i indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz nierealizowania przez szkoły specjalne zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 3) zasadne jest zwiększenie liczby szkoleń w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej i wspomagania dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Należy przy tym wspierać dyrektorów szkół i placówek specjalnych w zakresie podejmowania działań na rzecz wzmocnienia kompetencji nauczycieli w zakresie udzielania wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom i młodzieży;
- 4) wskazane jest organizowanie przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, a także placówki doskonalenia nauczycieli wsparcia dla nauczycieli i specjalistów w zakresie analizy zapisów zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego oraz planowania

adekwatnych działań odpowiadających rzeczywistym potrzebom uczniów objętych kształceniem specjalnym;

- 5) należy zapewnić wspomaganie w zakresie dokonywania oceny efektywności wsparcia udzielanego uczniom w ramach zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych, socjoterapeutycznych oraz zajęć zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także modyfikacji indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych.

Uwagi DWEW dotyczące nieprawidłowych zestawień liczbowych w tabelach arkusza

Zestawienia liczbowe w arkuszu zbiorczym kontroli przygotowano na podstawie zbiorczych informacji ilościowych i jakościowych przekazanych do MEiN przez 16 kuratorów oświaty. Dane liczbowe w zdecydowanej większości pytań w arkuszu zbiorczym nie sumują się, co uniemożliwia dokonanie wiarygodnych i rzetelnych zestawień liczbowych oraz ich analiz.

Rekomendacja DWEW

Przygotowywanie na platformie Systemu Ewaluacji Oświaty (SEO) aktywnych arkuszy zbiorczych, w których formuły będą wskazywały błędy i uniemożliwiały zakończenie kontroli.